

Krúdy Tiszaeszlárja franciául

VÁRKONYI TIBOR

Véletlenek pedig nincsenek. Az egyik nagy francia kiadó, az Albin Michel éppen most jelentette meg Krúdy Gyulának „A tiszaeszlári Solymosi Eszter” című regényét, és a Le Monde irodalmi mellékletében Nicolas Weill rajongó recenziót közölt róla. Hozzáértő részletességgel említette meg, hogy az író korának egyik legnagyobb magyar mesélője volt, életszerető, de állandó pénzzavarral küszködött. És hozzáteszi, hogy az 1930-as években, amikor a kötet napvilágot látott, Magyarországon éppen Horthy tengernagy diktatúrája volt hatalmon, a zsidótörvé-

nyeknek – ahogyan az ismertető megjegyezte – „úttörője”. Az antiszemitizmus azonban még Magyarországon Ferenc József idejében is olyannyira „történelmi” volt, hogy a tiszaeszlári vérvád jó két évtizeddel megelőzte még a XIX. századnak nemzetközileg hírhedtté vált nagy ügyét, a francia Dreyfus-pert is. Ha Európa akkor többet tud róla, talán nagyobb a visszhangja is, mert Szabolcsban a fáma szerint rituális gyilkosság történt, míg Dreyfus kapitányt, „csak” a honárulás vádjával száműzték az Ördögzigetre, míg ártatlansága miatt később fölmentették. Igaz, amikor a nagy hisztéria után kiderült, hogy a tiszaeszlári zsidók nem ontották ki

Solymosi Eszter véréit, nekik is igazságot szolgáltatottak. A „rosszindulatú” Le Monde recenzense megjegyzi azonban, hogy ez a hajdani vérvád mégsem csupán régi elfeledett történet. A XXI. század Magyarország törvényhozásában akadt olyan szélsőjobboldali képviselő, aki arról szónokolt, az akkor megvádolt zsidók „talán” mégis bűnösök voltak, hiszen szerinte rejtélyes eltűnése előtt Solymosi Esztert utoljára élőként a helyi zsinagóga környékén látták.

Nicolas Weillnek azonban ez éppen csak odavetett megjegyzése. Nagy részletességgel Krúdy munkásságát és tehetségét méltatja, és hogy közelebb hozza őt a francia olvasókhoz, kifejti azt is,

hogy akadt hasonmása. Eugene Sue, eredetileg katonaeorvos, aki „A bolygó zsidó” című terjedelmes regényében inkább pozitív figurát alkotott. Krúdyról az ismertetés megemlíti, hogy maga is az általa ábrázolt Szabolcsnak volt a gyermeke. Szerelmese a tájnak, érzékelteti a rutén erdők összehasonlíthatatlan illatát, képet fest a Tisza gyönyörű vidékeiről. Az író személyesen is találkozhatott a regényében megjelenített szereplőkkel, például az antiszemita Ónody Gézával, aki egyik szervezője volt az antiszemita eseményeknek, de olyan hűsvér figura, hogy nagy politikai indulata ellenére is vonzották őt a zsidó kocsmárosok feleségeinek csábító bájai. A szer-

ző – jegyzi meg az ismertető – iróniával tart távolságot figuráitól, azt azonban érzékelteti, hogy tőlük elég nagy meszesességben vannak az 1930-as éveknek a nacionalizmustól alaposan megfertőzött magyar fiataljai. A Le Monde rajongó kritikája nem leplezi el, hogy a regény témája nem teljesen idegen a mai Magyarország politikai állapotától sem. Mégis az a végső kicsengése, hogy a könyv a francia olvasót élvezetesen közelebb viszi Európának talán általa kevésbé ismert tájaihoz és embereihez. Kedvcsináló ahhoz, hogy jobban megismerjék annak a kis népnek az irodalmát, amely minőségében egyenrangú kontinensünk többi értékével.